Muutosehdotukset hallituksen esitykseen HE 181/2026 vp:

muotoili: Fontti: 14 pt, Alleviivaus, Fontin väri: Automaattinen

4 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

muotoili: Fontti: 14 pt

8) *vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavalla palveluyksiköllä* sellaista sosiaalihuollon ~~ympärivuorokautista~~ palveluyksikköä ~~tai muuta palveluyksikköä~~, jossa tuotetaan palveluja sosiaalihuoltolain 3 §:n 3 ja 6 kohdassa tarkoitetuille erityistä tukea tarvitseville henkilöille taikka jossa henkilökunnalta edellytetään laaja-alaista erityisosaamista tai voidaan käyttää asiakkaan itsemääräämisoikeutta rajoittavia toimenpiteitä;

Säännöskohtaiset perustelut:

Pykälän 8 kohdassa määritellään vaativaa sosiaalihuoltoa tuottava palveluyksikkö. Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmää muutettaisiin vastaamaan paremmin lain tarkoitusta. Muutoksilla selkeytettäisiin sitä, että vaikka vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavat palveluyksiköt ovat yleensä ympärivuorokautista palvelua tuottavia yksikköjä, kyseeseen voi tulla myös muu määritelmässä säädetyt edellytykset täyttävä palveluyksikkö. Alkuperäisen määritelmäsäännöksen perustelujen mukaan palveluyksikössä annettava palvelu voi olla kestoltaan pitkä- tai lyhytaikaista ja se voi koostua esimerkiksi arviointi-, kuntoutus-, intervalli- tai akuuttijaksoista (HE 299/2022 vp, s. 76).

Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmä vastaisi muilta osin sisällöllisesti voimassa olevaa määritelmää. Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavalla palveluyksiköllä tarkoitettaisiin sellaista sosiaalihuollon palveluyksikköä, jossa tuotetaan palveluja sosiaalihuoltolain 3 §:n 3 ja 6 kohdassa tarkoitetuille erityistä tukea tarvitseville henkilöille taikka jossa henkilökunnalta edellytetään laaja-alaista erityisosaamista tai jossa voidaan käyttää asiakkaan itsemääräämisoikeutta rajoittavia toimenpiteitä. Mainittuja edellytyksiä on käsitelty tarkemmin hallituksen esityksessä HE 299/2022 vp sivulla 75.

16 § Rekisteröintiä varten annettavat tiedot

Palveluntuottajan on annettava palveluyksikön rekisteröintiä varten hakemuksessa seuraavat tiedot ja selvitykset palvelun sisällöstä, ja niissä tapahtuneista olennaisista muutoksista palveluyksikkökohtaisesti:

9) 27 §:ssä tarkoitettu palveluyksikköä koskeva omavalvontasuunnitelma sekä lääkehoitosuunnitelma ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023, jäljempänä *asiakastietolaki*) 77 §:ssä tarkoitettu tietoturvasuunnitelma;

— —

Säännöskohtaiset perustelut:

16 §:n 2 momentin 9 kohtaan tehtäisiin lisäksi tekninen muutos, joka johtuu 24 §:än ehdotetusta muutoksesta. Lain 24 §:ää ehdotetaan lisättäväksi säännös asiakastietojen käytöstä omavalvonnassa. Mainitussa säännöksessä olisi aineellisoikeudellinen viittaus asiakastietolakiin. Kyseessä olisi asiakastietolain toinen viittauskerta, jonka vuoksi asiakastietolain ensimmäiseen viittaukseen lisättäisiin säädösnumeron lisäksi lain nimestä myöhemmin käytettävä lyhenne.

24 § Palvelunjärjestäjän ohjaus- ja valvontavelvollisuus

Palvelunjärjestäjän on ohjattava ja valvottava sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa. Palvelunjärjestäjän on varmistettava, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palvelujen tuottamisesta. Palvelunjärjestäjän on varmistettava, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavan palveluntuottajan henkilöstöllä on riittävä kielitaito palvelujen tuottamiseksi kielilaissa (423/2003) ja muussa lainsäädännössä säädettyjen vaatimusten mukaisesti.

— —

~~Mitä hyvinvointialueesta annetun lain 10 §:ssä säädetään hyvinvointialueen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta, sovelletaan myös sijoitushyvinvointialueeseen sen hoitaessa lastensuojelulain (417/2007) 79 §:n 2 momentissa sille säädettyä sijaishuoltopaikan toiminnan valvontaa.~~ Mitä ~~edellä~~ hyvinvointialueesta annetun lain 10 §:ssä säädetään yksityisestä palveluntuottajasta, sovelletaan myös julkiseen palveluntuottajaan, joka tuottaa hyvinvointialueelle sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja.

Palvelunjärjestäjällä on oikeus saada ja käyttää salassapitosäännösten estämättä omavalvonnan toteuttamiseksi välttämättömiä asiakastietoja, jollei muussa laissa erikseen toisin säädetä. Palvelunjärjestäjän oikeuteen saada ja käyttää asiakastietoja omavalvonnan tehtävissä sovelletaan lisäksi asiakastietolain 9 §:ää sekä sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain (552/2019) 41 §:ää.

Säännöskohtaiset perustelut:

Pykälään ehdotetusta 3 momentista poistettaisiin hallituksen esityksessä ehdotettu säännös hyvinvointialueesta annetun lain 10 §:ssä säädetyn tiedonsaanti- ja

muotoili: Fontti: 11 pt, Fontin väri: Automaattinen

muotoili: Fontti: 11 pt, Kursivoitu, Fontin väri: Automaattinen

muotoili: Fontti: 11 pt, Fontin väri: Automaattinen

muotoili: Fontti: 14 pt, Fontin väri: Automaattinen, Kaksoiskirjaimet: Vakio + Asiayhteyden mukaan

muotoili: Fontin väri: Automaattinen

Muotoiltu: Sisennys:Vasen: 0 cm

Muotoiltu: Sisennys:Vasen: 0 cm

muotoili: Fontti: 12 pt, Ei Lihavoitu, Fontin väri: Automaattinen, Kaksoiskirjaimet: Vakio + Asiayhteyden mukaan

muotoili: Fontti: 12 pt, Ei Lihavoitu, Fontin väri: Automaattinen, Kaksoiskirjaimet: Vakio + Asiayhteyden mukaan

muotoili: Fontti: Kursivoitu, Fontin väri: Automaattinen

tarkastusoikeuden ulottamisesta sijoitushyvinvointialueeseen sen hoitaessa lastensuojelulain (417/2007) 79 §:n 2 momentissa sille säädettyä sijaishuoltopaikan toiminnan valvontaa. Sijoituspaikan valvontaa ehdotetaan selkeytettäväksi ja tehtävässä tarvittavasta tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta ehdotetaan säädettäväksi muuttamalla hallituksen esityksessä HE 182/2026 vp esitettyä lastensuojelulain 70 §:ää. Tämän johdosta valvontalain 24 §:ään ehdotetulle 3 momentille ei olisi tarvetta lastensuojelun sijaishuollon valvonnan osalta.

24 §:n 2 momentissa on informatiivinen viittaussäännös hyvinvointialueesta annetun lain 10 §:ään, jossa säädetään hyvinvointialueen velvollisuudesta ohjata ja valvoa sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa, oikeudesta saada yksityiseltä palveluntuottajalta ja tämän alihankkijalta valvonnan toteuttamista varten välttämättömät tiedot ja selvitykset sekä oikeudesta tarkastaa yksityisen palveluntuottajan ja tämän alihankkijan tiloja ja laitteita. On myös tilanteita, joissa hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottaa hyvinvointialueesta erillinen julkinen palveluntuottaja. Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta annetun lain (526/2026) 1 §:n mukaan Valtion lastensuojelulaitos on valtakunnallisesti toimiva virasto, joka muodostuu lastensuojelun toimintayksiköistä, koulusta ja vankilan perheosastosta sekä näiden yhteisestä hallinnosta. Laitos tuottaa lastensuojelulain mukaista hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvaa laitoshuoltoa sekä järjestää perusopetusta ja tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta sen mukaan kuin niistä säädetään perusopetuslaissa (628/1998) ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020). Laitos alkaa tuottaa 1.1.2027 lähtien lastensuojelulain 49 a §:ssä tarkoitettua kuntouttavaa suljettua laitospalvelua.

Tämän vuoksi momentissa säädettäisiin, että mitä hyvinvointialueesta annetun lain 10 §:ssä säädetään yksityisestä palveluntuottajasta, sovelletaan myös julkiseen palveluntuottajaan, joka tuottaa hyvinvointialueelle sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja. Hyvinvointialueella olisi säännöksen nojalla oikeus saada myös julkiselta palveluntuottajalta ja tämän alihankkijalta valvonnan toteuttamista varten välttämättömät tiedot ja selvitykset sekä oikeus tarkastaa julkisen palveluntuottajan ja tämän alihankkijan tiloja ja laitteita.

24 §:n 4 kohdan mukaan palvelunjärjestäjän oikeuteen saada ja käyttää asiakastietoja omavalvonnan tehtävissä sovellettaisiin lisäksi asiakastietolain 9 §:ää sekä toisiolain 41 §:ää. Asiakastietolain 9 §:n 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään, mitä tietoja ammattihenkilöt ja muut asiakastietoja käsittelevät henkilöt työtehtävänsä ja annettavan palvelun perusteella saavat käyttää. Mainitun säännöksen nojalla annettua asiakastietoasetusta (457/2024) muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin asiakastietojen käytöstä myös omavalvonnan työtehtävissä. Toisiolain 41 §:n mukainen oikeus käsitellä asiakastietoja voisi tulla kyseeseen

tilanteessa, jossa palvelunjärjestäjällä olisi tarve käsitellä laajemmin koko hyvinvointialueen väestön asiakastietoja omavalvonnan suorittamiseksi.

Muutosehdotukset hallituksen esitykseen HE 181/2026 vp:

70 § Kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvonta

Sijoittajahyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että lapsen sijoitus perhehoitoon tai laitoshoitoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja lapsi saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka sijoitushyvinvointialueen on 15 §:n mukaisesti järjestettävä.

Sijoittajahyvinvointialueen on valvottava osana järjestämisvastuuseensa kuuluvaa valvontaa myös sijoituspaikan ~~henkilöstön määrää ja osaamista sekä tiloja~~toimintaa.

Lastensuojelulaitosten ja ammatillisten perhekotien ~~toimintaa~~ henkilöstön määrää ja tiloja valvo~~ovat~~ lisäksi sijoitushyvinvointialue ~~ja Lupa- ja valvontavirasto~~. Sijoittajahyvinvointialueen vastuu sijoituspaikan valvonnasta on aina ensisijaista. Sijoituspaikan toimintaa valvoo myös Lupa- ja valvontavirasto. Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirasto valvoo sijoituspaikan toimintaa siltä osin, kun on kyse Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 24 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta hallinnollisesta puuttumisesta henkilökohtaiseen vapauteen. Tässä momentissa tarkoitettua ~~V~~valvontaa toteuttaessaan sijoitushyvinvointialueen, Lupa- ja valvontaviraston sekä Ahvenanmaan valtionviraston tulee toimia yhteistyössä sijoittajahyvinvointialueen kanssa.

~~Sijoittajahyvinvointialueen on valvottava osana järjestämisvastuuseensa kuuluvaa valvontaa sijoituspaikan henkilöstön määrää ja osaamista sekä tiloja.~~

Jos sijoittajahyvinvointialue havaitsee sijoituspaikan toiminnassa sellaisia epäkohtia tai puutteita, jotka voivat vaikuttaa sijoitettujen lasten hoitoon tai huolenpitoon, sen tulee salassapitovelvollisuuksien estämättä ilmoittaa asiasta viipymättä sijoitushyvinvointialueelle, Lupa- ja valvontavirastolle, tiedossaan oleville muille lapsia samaan sijoituspaikkaan sijoittaneille hyvinvointialueille ja Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirastolle.

~~Sijoitushyvinvointialueeseen, joka hoitaa 2 momentissa tarkoitettua valvontatehtävää, sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) 24 §:n 2 momenttia ja hyvinvointialueesta annetun lain 10 §:ää.~~ Sijoitushyvinvointialueella on oikeus saada palveluntuottajalta ja tämän alihankkijalta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä edellä 2 momentissa tarkoitettua valvontaa varten välttämättömät tiedot ja selvitykset. Nämä tiedot eivät saa sisältää henkilötietoja. Sijoitushyvinvointialueella on lisäksi valvonnan toteuttamista varten oikeus tarkastaa

palveluntuottajan ja tämän alihankkijan tiloja ja laitteita ja päästä tässä yhteydessä palveluntuottajan ja tämän alihankkijan hallinnassa oleviin tiloihin. Tarkastusoikeutta ei ole kuitenkaan pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin, ellei tarkastaminen ole välttämätöntä asiakkaan aseman ja oikeuksien sekä asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi. Tarkastukseen sovelletaan muutoin, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Säännöskohtaiset perustelut:

Pykälän 1 momentin mukaan sijoittajahyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että lapsen sijoitus toteutuu lastensuojelulain mukaisesti ja lapsi saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka sijoitushyvinvointialueen on ehdotetun 15 §:n mukaisesti järjestettävä. Säännös on osa järjestämisvastuuseen kuuluvaa niin sanottua lapsikohtaista valvontaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että palvelun järjestäjän eli sijoittajahyvinvointialueen olisi osana järjestämisvastuuseen kuuluvaa valvontaa valvottava lapsikohtaisen valvonnan ohella myös sijoituspaikan toimintaa. Asiasta ehdotetaan hallituksen esityksessä HE 182/2026 vp säädettävän pykälän 3 momentissa, mutta sääntely ehdotetaan nyt siirrettäväksi 2 momenttiin, johon säännös sen sisältö huomioon ottaen paremmin sopii. Valvontatehtävä muutettaisiin samalla muotoon toiminnan valvonta, koska järjestämisvastuuseen kuuluva valvonta on henkilöstön määrää, osaamista ja tiloja laajempaa,

Velvoite valvoa sijoituspaikan henkilöstön määrää ja osaamista sekä tiloja sisältyy voimassa olevassa lastensuojelulaissa 74 a §:n 3 momenttiin, jossa se on säädetty lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtäväksi. On kuitenkin perusteltua, että tehtävä olisi osa sijoittajahyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvaa valvontavastuuta yleisemminkin. Valvontavelvoite on tarpeen, jotta hyvinvointialue voi varmistaa, että sijoituspaikka täyttää lain edellytykset ja kykenee huolehtimaan lapsen turvallisesta hoidosta, kasvatuksesta ja hyvästä kohtelusta. Henkilöstön riittävyys ja osaaminen sekä asianmukaiset tilat ovat keskeisiä edellytyksiä laadukkaalle sijaishuollolle ja rajoitustoimenpiteiden asianmukaiselle käytölle.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin aikaisemmin ehdotettuun tapaan sijoitushyvinvointialueille sekä Lupa- ja valvontavirastolle kuuluvasta sijoituspaikan valvonnasta. Sijoitushyvinvointialueen valvonta rajautuisi lastensuojelulaitoksien ja ammatillisten perhekotien henkilöstön määrän ja tilojen valvontaan. Lupa- ja valvontaviraston osalta valvonta kohdistuisi niin ikään vain lastensuojelulaitoksiin ja ammatillisiin perhekoteihin. Tämä johtuu siitä, että sijoitushyvinvointialueella ei ole yleistä valvontatoimivaltaa eikä myöskään Lupa- ja valvontaviraston valvontatoimivalta koske valvontalain 2 §:n 3 momentissa tehdyn soveltamisalan rajauksen vuoksi toimeksiantosuhteista perhehoitoa. Henkilöstön määrän ja tilojen valvonta kytkeytyy

kuitenkin aina toimipaikan tuottamaan palveluun eikä valvontaa voida täysin irrottaa toiminnan valvonnasta. Sama koskee myös sijoittajahyvinvointialueen vastuulla olevaa henkilöstön osaamisen valvontaa.

Säännöksen muutoksilla ei muutettaisi sijoittajahyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvaa valvontatehtävää. Sijoitushyvinvointialueelle ja Lupa- ja valvontavirastolle säännöksessä osoitettu valvontatehtävä on jo voimassa olevassa laissa ja sijoitushyvinvointialueen valvontatehtävä täydentäisi sijoittajahyvinvointialueen järjestämisvastuuseen perustuvaa valvontaa kuten tälläkin hetkellä. Momentissa säädettäisiin selvyyden vuoksi nimenomaisesti siitä, että sijoittajahyvinvointialueella on aina ensisijainen valvontavastuu järjestämisvelvollisuuden nojalla. Momentissa säädettäisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti sijoituspaikan valvonnasta Ahvenanmaan maakunnassa siltä osin, kun on kyse Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 24 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta hallinnollisesta puuttumisesta henkilökohtaiseen vapauteen. Tällaista itsehallintolaissa tarkoitettua hallinnollista puuttumista ovat muun muassa lastensuojelun sijaishuollossa käytettävät rajoitustoimenpiteet.

2 momentissa säädettäisiin myös sijoitushyvinvointialueen, Lupa- ja valvontaviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston yhteistyövelvoitteesta sijoittajahyvinvointialueen kanssa valvontatehtävää toteuttaessaan. Yhteistyövelvoitteilla pyritään muun ohella välttämään päällekkäistä valvontatyötä. Mikäli sijoituspaikkaan kohdistuu useamman alueen valvontatarpeita, tulisi hyvinvointialueiden pyrkiä toteuttamaan valvontaa yhteistyönä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa lakia ja hallituksen esityksessä HE 182/2026 vp esitetyn 70 §:n 4 momenttia vastaavasti sijoittajahyvinvointialueen ilmoitusvelvollisuudesta tilanteessa, jossa se havaitsee sijoituspaikan toiminnassa sellaisia epäkohtia tai puutteita, jotka voivat vaikuttaa sijoitettujen lasten hoitoon tai huolenpitoon. Sen tulisi tällöin salassapitovelvoitteiden estämättä ilmoittaa asiasta viipymättä sijoitushyvinvointialueelle, Lupa- ja valvontavirastolle, tiedossaan oleville muille lapsia samaan sijoituspaikkaan sijoittaneille hyvinvointialueille ja Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirastolle. Säännöksen tarkoituksena olisi voimassa olevan lain tavoin varmistaa sijoituspaikoissa havaittuja puutteita koskevan tiedon välittyminen valvonnasta vastaaville tahoille ja sitä kautta turvata sijoitetun lapsen hyvinvointi ja turvallisuus sijoituksen aikana. Ilmoitusvelvollisuus koskisi sellaisia epäkohtia tai puutteita, jotka voisivat vaikuttaa sijoituspaikassa sijoitettuna olevan lapsen hoitoon ja huolenpitoon. Puutteellisuuksien tai epäkohtien ei säännöksen mukaisesti tarvitse kohdistua tai koskea nimenomaisesti sijoittajahyvinvointialueen vastuulla olevan lapsen hoitoa, vaan ne voisivat koskea sijoituspaikkaa ylipäätään, esimerkiksi sen varustetasoa tai sen antaman hoidon tasoa tai sitä, miten lapsia sijoituspaikassa kohdellaan tai heille annettavaa hoitoa ja huolenpitoa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin sijoitushyvinvointialueen oikeudesta saada välttämättömiä tietoja palveluntuottajalta 2 momentissa tarkoitetun valvontatehtävän hoitamiseksi. Palveluntuottajalla tarkoitetaan käytännössä sellaista palveluntuottajaa, joka tuottaa palveluja laitoshoitona tai ammatillisena perhehoitona. Säännöksessä ei yksilöitäisi palveluntuottajan luonnetta vaan se kokisi sekä yksityistä että julkista palveluntuottajaa. Lisäksi momentissa säädettäisiin, että tiedot eivät saa sisältää henkilötietoja. Tämä johtuu siitä, että sijoitushyvinvointialueen valvontatehtävässä on kyse niin sanotusta toimipaikkakohtaisesta valvonnasta, jossa arvioidaan palveluntuottajan henkilöstön määrää ja tilojen asianmukaisuutta. Siinä ei ole tarve käsitellä asiakastietoja. Edelleen momentissa säädettäisiin sijoitushyvinvointialueen palveluntuottajan tilojen tarkastusoikeudesta. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyä tilaa kuten lapsen omaa huonetta lastensuojelulaitoksessa tai ammatillisessa perhekodissa ei kuitenkaan saisi tarkastaa, ellei tarkastaminen ole välttämätöntä esimerkiksi lapsen asianmukaisen hoidon ja huolenpidon turvaamiseksi. Sääntelyllä turvataan lapsen oikeutta perustuslain 10 §:ssä säädettyyn yksityiselämän suojaan.